

دانشکده الزهرا (س)
دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی

پایان نامه
جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
در رشته برنامه ریزی درسی

عنوان:

بررسی میزان انطباق برنامه های درسی دوره متوسطه با مولفه های یک
شهروند مطلوب

استاد راهنما:

دکتر عذرا دبیری اصفهانی

استاد مشاور:

دکتر پروین صمدی

دانشجو:

ندا احمدی قوام آباد

مهر ۱۳۸۹

کلیه دستاوردهای این تحقیق متعلق به
دانشگاه الزهرا(س) است.

بسمه تعالی
صورتجلسه دفاعیه ارشد

شماره:
تاریخ:

به موجب نامه شماره ۱۴۵۵۳ مورخ ۸۹/۴/۳۰ جلسه دفاع از پایان نامه خانم نوا احمدی
دانشجوی رشته مهندسی عمران دانشکده مهندسی عمران شماره دانشجویی ۸۹۲۷۸-۰۴ در روز یکشنبه
مورخ ۸۹/۷/۱۱ تحت عنوان بررسی میزان انقباض در سازه های بتنی در صورت جفت شدن با فولاد با دکتر محسن
عسکری در تاریخ در اتاق دکتر حسین برگزار گردید.
ابتدا خانم نوا احمدی گزارشی از کار پژوهشی خود را ارائه کردند و سپس به سئوالات اعضاء حاضر در جلسه
پاسخ دادند. در پایان هیأت داوران رساله دانشجو را با نمره ۱۹/۵ و امتیاز عالی مورد قبول قرار ندادند/ دادند.

هیأت داوران:

- ۱- استاد راهنمای نوا احمدی
- ۲- استاد مشاور دکتر محسن عسکری
- ۳- داور دکتر حسین
- ۴- داور دکتر حسین

نام و نام خانوادگی مدیر گروه دکتر محسن عسکری اعضاء

نام و نام خانوادگی رئیس دانشکده مهندس فرزانه اعضاء
یا نماینده دانشکده در شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه

دکتر حسین

تقدیم به:

سرمایه های بودن و پشتوانه های آموختن . به دو تکیه گاه
استوار زندگی ام ، به پدر و مادر عزیزم که فروغ
حیاتشان بزرگ ترین شادی زیستن است.

تقدیم به همسر عزیزم که در تمام دوران تحصیل مرا یاری
کرد و از هیچ کوششی دریغ نورزید.

تقدیم به فرزند دلبندم محمد عماد که فصل زندگی ام با
حضور او بهاری شد.

و تقدیم به همه کسانی که دوستشان دارم.

تقدیر و تشکر از:

ستایش خدای را که هر آنچه از رحمت لایزالش طلب کردم مرا بی نیاز گردانید و هر آنچه به مصلحت نبود به نعمتی جبران کرد و مرا در برابر مصائب زندگی صبری جمیل عطا نمود. پایان این دفتر منزلگاهی است از طریقت دانش و یاد و تقدیر از بزرگانی که من را در این راه یاری کردند.

در اینجا بر خود وظیفه می دانم مراتب سپاس و قدردانی خود را از استاد راهنما و فرزانه، سرکار خانم دکتر عذرا دبیری اصفهانی به پاس راهنمایهای بدیع و مستمر ایشان ابراز دارم.

از سرکار خانم دکتر پروین صمدی به خاطر تقبل مسئولیت مشاوره این پایان نامه و نکته سنجی های دقیق و ارزشمندشان تشکر ویژه ای بنمایم.

از اساتید داور عزیز سرکار خانم دکتر عزت خادمی و آقای دکتر کرامتی کمال تشکر و قدردانی را دارم.

همچنین از آقای دکتر فتحی و اجارگاہ، به خاطر همه راهنمایهایشان در زمینه موضوع پژوهش سپاسگزارم.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان توجه برنامه های درسی دوره متوسطه به ویژگیهای یک شهروند مطلوب از دیدگاه معلمان و دانش آموزان سال سوم مقطع متوسطه شهر کرج در ۳ رشته ریاضی فیزیک، علوم تجربی و ادبیات و علوم انسانی انجام شده است. در این پژوهش، تعداد ۲۵۰ دانش آموز و ۸۲ معلم به صورت نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند. ابزار اندازه گیری مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته می باشد که روایی آن به وسیله صاحب نظران مورد تأیید قرار گرفته و اعتبار آن نیز به وسیله آلفای کرونباخ محاسبه شده است. داده های پژوهش با استفاده از دو روش توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شده است. در روش توصیفی به منظور توصیف داده ها از جدول توزیع فراوانی و درصد و میانگین و انحراف استاندارد و در روش استنباطی به منظور تعمیم نتایج به جامعه مورد نظر از تحلیل واریانس یک راهه و آزمون تعقیبی شفه و آزمون تی گروه های مستقل استفاده گردیده است. نتایج پژوهش نشان داد:

معلمان و دانش آموزان اعتقاد دارند که به مولفه های آموزش حقوق شخصی، مشارکت در امور جامعه، تفکر انتقادی و مولفه میهن پرستی در برنامه های درسی دوره متوسطه در سطح پایین توجه شده است. معلمان میزان توجه به مولفه های آگاهی از قوانین و مقررات اجتماعی، مسئولیت پذیری، علاقه به حفظ میراث فرهنگی و هویت ملی و مولفه علاقه به حفظ محیط زیست را در سطح پایین و دانش آموزان در سطح بالا ارزیابی نموده اند. از نظر معلمان رشته ادبیات و علوم انسانی میزان توجه به سه مولفه آگاهی از قوانین و مقررات اجتماعی، میهن پرستی و علاقه به حفظ میراث فرهنگی و هویت ملی در برنامه های درسی بیشتر بوده، اما از نظر میزان توجه به سایر مولفه های شهروند مطلوب از دیدگاه معلمان سه رشته تفاوت معنادار آماری مشاهده نگردید. در زمینه مؤلفه های آگاهی از حقوق

شخصی، آگاهی از قوانین و مقررات ، مشارکت ،مسئولیت پذیری ، تفکرانتقادی ، حس وطن پرستی و علاقه به حفظ میراث فرهنگی و هویت ملی میانگین کسب شده توسط دانش آموزان گروه علوم انسانی بالاتر از دو گروه دیگر بود. در مؤلفه علاقه به حفظ محیط زیست دانش آموزان گروه علوم تجربی میانگین بالاتری کسب نموده اند. دانش آموزان درخصوص توجه برنامه های درسی به ویژگی های شهروند مطلوب به طور معناداری نگرش مثبت تری نسبت به معلمان داشتند.

کلیدواژه ها : ویژگیهای یک شهروند مطلوب ؛ برنامه درسی ؛ مقطع متوسطه

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول
۱	مقدمه.....
۳	بیان مسئله.....
۷	هدف کلی پژوهش.....
۷	اهداف ویژه پژوهش.....
۸	سوالات پژوهش.....
۸	ضرورت و اهمیت تحقیق.....
	تعاریف واژه ها
۱۱	تعاریف نظری.....
۱۳	تعاریف عملیاتی.....
	فصل دوم
	بخش اول : تربیت شهروندی
۱۵	مقدمه.....

تاریخچه شهروندی ۱۵

مفهوم شهروندی ۲۰

رویکردهای شهروندی

رویکرد سنتی ۲۶

رویکرد فعال ۲۷

مفهوم شهروند ۲۸

مولفه های شهروندی ۳۲

دانایی محوری ۳۳

وطن دوستی ۳۴

مسئولیت پذیری ۳۵

قانون مداری ۳۶

مشارکت ۳۷

انتقاد نگری و انتقاد پذیری ۳۸

ابعاد شهروندی ۳۹

آموزش شهروندی ۴۳

مفهوم آموزش شهروندی از دیدگاه صاحب نظران مختلف ۴۷

- ۴۹..... اهداف آموزش شهروندی
- ۵۱..... آموزش شهروندی در مدارس
- ۵۶..... ابعاد آموزش شهروندی
- ۵۷..... دانش شهروندی
- ۵۸..... آگاهی از حقوق شخصی
- ۵۹..... آگاهی از قوانین ومقررات اجتماعی
- ۶۰..... مهارت شهروندی
- ۶۲..... مسئولیت پذیری اجتماعی و خانوادگی
- ۶۴..... مشارکت در امور جامعه
- ۶۵..... مشارکت جوانان در امور جامعه
- ۶۷..... تفکر انتقادی
- ۷۲..... نگرش شهروندی
- ۷۲..... وطن دوستی
- ۷۳..... علاقه به حفظ میراث فرهنگی و هویت ملی
- ۷۵..... جایگاه برنامه های درسی در هویت ملی
- ۷۸..... علاقه به حفظ محیط زیست

- برنامه درسی..... ۸۰
- لحاظ کردن ارزش های شهروندی در برنامه درسی ۸۲
- آموزش شهروندی از طریق برنامه های درسی مدارس ۸۳
- برنامه های تربیت شهروندی ۸۷

بخش دوم: آموزش متوسطه

- آموزش و پرورش دوره متوسطه ۸۸
- ویژگی های دانش آموزان دوره متوسطه..... ۱۰۲
- نیازهای اساسی جوانان در دوره متوسطه..... ۱۰۵
- پیشینه ی عملی پژوهش..... ۱۰۸
- پژوهش های انجام شده در خارج از کشور..... ۱۰۹
- جمع بندی تحقیقات انجام شده در خارج از کشور..... ۱۲۱
- پژوهش های انجام شده در داخل کشور..... ۱۲۲
- جمع بندی و نقد تحقیقات انجام شده ۱۲۸

فصل سوم

- مقدمه..... ۱۲۹
- روش تحقیق..... ۱۲۹

جامعه آماری..... ۱۳۰

نمونه و روش نمونه گیری..... ۱۳۰

ابزار گرد آوری اطلاعات..... ۱۳۱

نحوه ساخت ابزار تحقیق..... ۱۳۱

پایایی ابزار ۱۳۳

روایی ابزار..... ۱۳۴

روش اجرای پژوهش..... ۱۳۵

روش تجزیه و تحلیل داده ها..... ۱۳۵

چهارچوب پژوهش حاضر..... ۱۳۷

فصل چهارم

مقدمه..... ۱۳۸

یافته های توصیفی ۱۳۹

یافته های استنباطی..... ۱۷۵

فصل پنجم

مقدمه..... ۱۸۷

بحث و نتیجه گیری ۱۸۹

نتیجه گیری نهایی ۲۱۱

محدودیت ها ۲۱۵

پیشنهادات ۲۱۶

پیشنهادات پژوهشی ۲۱۷

فهرست منابع فارسی ۲۱۸

فهرست منابع لاتین ۲۲۸

پیوست

چکیده انگلیسی

فهرست جداول

جدول (۱ - ۴): توزیع فراوانی و درصد دانش آموزان مورد مطالعه به تفکیک رشته.....۱۳۹

جدول (۲ - ۴): توزیع فراوانی و درصد تعداد معلمان مورد مطالعه.....۱۴۰

جدول (۳ - ۴): توزیع فراوانی و درصد معلمان بر حسب تحصیلات۱۴۱

جدول (۴ - ۴): فراوانی و درصد معلمان بر حسب سابقه.....۱۴۲

جدول (۴ - ۵): توزیع دانش آموزان بر حسب آموزش حقوق شخصی.....۱۴۳

جدول (۴ - ۶): توزیع معلمان بر حسب آموزش حقوق شخصی.....۱۴۴

جدول (۴ - ۷): آماره های توصیفی آموزش حقوق شخصی۱۴۵

جدول (۴ - ۸): توزیع دانش آموزان بر حسب آگاهی از قوانین و مقررات اجتماعی.....۱۴۶

جدول (۴ - ۹): توزیع معلمان بر حسب آگاهی از قوانین و مقررات اجتماعی.....۱۴۷

جدول (۴ - ۱۰): آماره های توصیفی آگاهی از قوانین و مقررات.....۱۴۸

جدول (۴ + ۱۱): توزیع معلمان بر حسب حیطة دانش شهروندی.....۱۴۹

جدول (۴ + ۱۲): توزیع دانش آموزان بر حسب حیطة دانش شهروندی.....۱۴۹

جدول (۴ + ۱۳): آماره های توصیفی دانش

شهروندی.....۱۵۰

جدول (۴ - ۱۴): توزیع دانش آموزان بر حسب مشارکت.....۱۵۱

- جدول (۱۵ - ۴): توزیع معلمان بر حسب مشارکت ۱۵۲.....
- جدول (۱۶ - ۴): آماره های توصیفی مشارکت ۱۵۳.....
- جدول (۱۷ - ۴): توزیع دانش آموزان بر حسب مسئولیت پذیری..... ۱۵۴.....
- جدول (۱۸ - ۴): توزیع معلمان بر حسب مسئولیت پذیری..... ۱۵۵.....
- جدول (۱۹ - ۴): آماره های توصیفی مسئولیت پذیری..... ۱۵۶.....
- جدول (۲۰ - ۴): توزیع دانش آموزان بر حسب تفکر انتقادی..... ۱۵۷.....
- جدول (۲۱ - ۴): توزیع معلمان بر حسب تفکر انتقادی..... ۱۵۸.....
- جدول (۲۲ - ۴): آماره های توصیفی حفظ تفکر انتقادی..... ۱۵۹.....
- جدول (۲۳ - ۴) توزیع معلمان بر حسب حیطة توانش شهروندی ۱۶۰.....
- جدول (۲۴ - ۴) توزیع دانش آموزان بر حسب حیطة توانش شهروندی..... ۱۶۱.....
- جدول (۲۵ - ۴) آماره های توصیفی حیطة توانش شهروندی..... ۱۶۱.....
- جدول (۲۶ - ۴): توزیع دانش آموزان بر حسب میهن پرستی..... ۱۶۳.....
- جدول (۲۷ - ۴): توزیع معلمان بر حسب میهن پرستی..... ۱۶۴.....
- جدول (۲۸ - ۴): آماره های توصیفی میهن پرستی..... ۱۶۵.....
- جدول (۲۹ - ۴): توزیع دانش آموزان بر حسب علاقه به حفظ میراث فرهنگی و هویت
- ملی..... ۱۶۶.....

جدول (۳۰ - ۴): توزیع معلمان بر حسب علاقه به حفظ میراث فرهنگی و هویت ملی.....۱۶۷

جدول (۳۱ - ۴): آماره های توصیفی علاقه به حفظ میراث فرهنگی و هویت ملی.....۱۶۸

جدول (۳۲ - ۴): توزیع دانش آموزان بر حسب علاقه به حفظ محیط زیست.....۱۶۹

جدول (۳۳ - ۴): توزیع معلمان بر حسب حفظ علاقه به محیط زیست.....۱۷۰

جدول (۳۴ - ۴): آماره های توصیفی علاقه به حفظ محیط زیست.....۱۷۱

جدول (۳۵ - ۴): توزیع معلمان بر حسب نگرش شهروندی.....۱۷۲

جدول (۳۶ - ۴): توزیع دانش آموزان بر حسب نگرش شهروندی.....۱۷۳

جدول (۳۷ - ۴): آماره های توصیفی نگرش شهروندی.....۱۷۳

جدول (۳۸ - ۴): آماره های توصیفی میزان توجه به ویژگی های شهروندی مطلوب در معلمان

سه رشته ریاضی، تجربی، و انسانی.....۱۷۵

جدول (۳۹ - ۴): تحلیل واریانس یک راهه برای مقایسه میزان توجه به ویژگی های شهروندی

مطلوب از دیدگاه معلمان سه رشته ریاضی، تجربی، و انسانی.....۱۷۶

جدول (۴۰ - ۴): آزمون تعقیبی شفه برای مقایسه میزان توجه به ویژگی های شهروندی مطلوب

از دیدگاه معلمان سه رشته ریاضی، تجربی، و انسانی.....۱۷۷

جدول (۴۱ - ۴): آماره های توصیفی میزان توجه به ویژگی های شهروندی مطلوب در دانش

آموزان سه رشته ریاضی، تجربی، و انسانی.....۱۷۸

جدول (۴۲ - ۴) : تحلیل واریانس یک راهه برای مقایسه میزان توجه به ویژگی های

شهروندی مطلوب از دیدگاه دانش آموزان سه رشته ریاضی، تجربی، و انسانی.....۱۷۹

جدول (۴۳ - ۴) : آزمون تعقیبی شفه برای مقایسه میزان توجه به ویژگی های شهروندی

مطلوب از دیدگاه دانش آموزان رشته های ریاضی، تجربی، و انسانی.....۱۸۱

جدول (۴۴ - ۴) : تی محاسبه شده برای مقایسه تفاوت دیدگاه دانش آموزان سه رشته

ریاضی، تجربی، و انسانی در مورد میزان توجه به ویژگی های شهروند مطلوب.....۱۸۲

فهرست نمودارها

- نمودار (۱-۴) : فراوانی دانش آموزان مورد مطالعه.....۱۳۹
- نمودار (۲-۴) : فراوانی معلمان مورد مطالعه.....۱۴۰
- نمودار (۳-۴) : فراوانی سطح تحصیلات معلمان مورد مطالعه.....۱۴۱
- نمودار (۴-۴) : فراوانی سابقه معلمان مورد مطالعه.....۱۴۲
- نمودار (۵-۴) : میانگین آگاهی از حقوق شخصی معلمان و دانش آموزان.....۱۴۶
- نمودار (۶-۴) : میانگین آگاهی از قوانین و مقررات معلمان و دانش آموزان.....۱۴۸
- نمودار (۷-۴) : میانگین مشارکت در امور جامعه معلمان و دانش آموزان.....۱۵۴
- نمودار (۸-۴) : میانگین مسئولیت پذیری معلمان و دانش آموزان.....۱۵۷
- نمودار (۹-۴) : میانگین تفکر انتقادی معلمان و دانش آموزان.....۱۶۰
- نمودار (۱۰-۴) : میانگین وطن پرستی معلمان و دانش آموزان.....۱۶۶
- نمودار (۱۱-۴) : میانگین حفظ میراث فرهنگی و هویت ملی معلمان و دانش آموزان.....۱۶۹
- نمودار (۱۲-۴) : میانگین علاقه به حفظ محیط زیست معلمان و دانش آموزان.....۱۷۲

فصل اول

کلیات پژوهش